

OYUN, HAREKET, DANS VE RİTİM YOLUYLA MÜZİK EĞİTİMİNİN 7-11 YAŞ GRUBU ÇOCUK YUVASI ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL GELİŞİMLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

*Prof. Selmin TUFAN
GÜGEF. MEABD.*

*Öğr.Gör. Duygu SÖKEZOĞLU
Afyon Kocatepe Ü. Devlet Konservatuvarı*

GİRİŞ

Aydınlık bir toplum için, çağdaş, özgüvene sahip, yaratıcı ve sağlıklı olarak yetiştirilmiş bireylerin varlığına olan ihtiyaç bilinen bir gerçektir. Bir toplumun geleceği, yetiştireceği çocuklarına bağlı olduğuna göre, çocuğun sosyal ve kişisel gelişimini olumlu yönde etkileyecek sosyal ortamlarda bulunup büyüebilmesini sağlayacak koşulların hazırlanması gerekmektedir. Çocukları sağlıklı ve sosyal bir ortamda büyüyen milletlerin geleceği de, şüphesiz aydınlık ve refah içerisinde olacaktır.

Pala (1999:1) bu görüşü şöyle dile getirmektedir. “Bir toplumun istenilen refah düzeyine ulaşması, onu meydana getiren bireylerin iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle gelecekte toplumda üretken bireyler olarak görev alacak çocukların gelişimini ve eğitimini sağlayacak ortamın hazırlanması, o toplumun geleceği açısından büyük önem taşımaktadır”

Çocuk, bir ülkenin en önemli yatırımı ve bir anlamda geleceği olduğuna göre sağlıklı ve çağdaş toplumların yaratılması büyük ölçüde yeni kuşakların iyi eğitilmesine bağlıdır. Bu yüzden gelecekte üretken bireyler olarak görev alacak çocukların eğitimini ve gelişimini sağlayacak ortamın iyi hazırlanması o toplumun çocuklarına verdiği değer ve hizmetlerle ölçülür demek yerinde olur (Tuzcuoğlu, 1989:1)

Çocuk yetiştirmede ideal bir ortam olan aile, önemli toplumsal bir kurumdur. Aile, çocuğu, yaşamın sorumluluklarına hazırlar ve bu konuda deneyimler kazanmasına yardımcı olur. Çocuk ailenin vazgeçilemez bir parçasıdır ve aileyi tamamlar. Bu yüzden de çocuğun en iyi şekilde yetiştirileceği yer kendi ailesidir.

Bir çocuğun en iyi bakılıp korunacağı yerin, hiç kuşkusuz sağlıklı bir aile ortamı olmasına karşın bu her zaman mümkün olamamaktadır. Terk, kimsesizlik, ailenin ihmal ve istismarı, sosyo-ekonomik yetersizlikler, ailenin parçalanması gibi sorunlar nedeniyle her toplumda korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Bu gibi durumlarda çocuğun bakımı ve eğitim görevleri devlete düşer (Pala, 1999:6).

Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Eğitimi

Çocuk, bir milletin ümidi, yarınların güvencesidir. Yarınları sağlam temellere oturtmak için çocukların ihtiyaçlarına duyarlı olmak, sorunlarına çözüm getirmek, sağlıklı ortamlarda yetiştirmek gerekmektedir. Böyle bir ortamda yetişme olanağı bulamayan çocukları eğitmek ve topluma kazandırmak ise devlete düşen en önemli görevlerden biridir.

Devletin sorumluluğunda yetişen bu çocuklara “korunmaya muhtaç çocuklar” denilir. “2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kanunu ile korunmaya muhtaç çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması görevi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Merkezde bu görev Aile ve Çocuk Hizmetleri Daire Başkanlığı’na ve Yetiştirme Yurtları Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir” (<http://www.benimyuvam.org/index.php?pid=45>).

“1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’na göre “korunmaya muhtaç çocuk”; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup;

- a) Ana veya babasız, ana babasız,
- b) Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- c) Ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,
- d) Ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu madde kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklar” olarak tanımlanmıştır (<http://www.benimyuvam.org/index.php?pid=45>).

“Toplumun bireylerden oluştuğu ve bugünün çocuklarının geleceğin büyükleri olacakları göz önüne alınırsa, toplumun geleceği ve mutluluğu ile çocukların korunması arasındaki ilişki kolayca anlaşılabilir” (Tuzcuoğlu, 1989:4).

Bugün 81 ilde toplam 105 çocuk yuvası (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na ait) bulunmakta ve bu yuvalarda binlerce çocuk barınmaktadır. Bütün çocuklar gibi, çocuk yuvalarında yaşayan bu çocukların da ilgi ve şevkat görmek, sosyal aktiviteler içerisinde bulunma hakları vardır. Ancak genelde, çocuk yuvalarındaki sosyal faaliyetler gönüllü kişi ve kurumlara bırakıldığından, bu çocukların büyük çoğunluğu olması gereken sosyal faaliyetler içerisinde bulunamamaktadır. Bu nedenle de çocuk yuvalarında yetişen öğrencilerin sosyal gelişimleri eksik kalmaktadır.

Sosyal Gelişim

Sosyal yönden gelişim; bireyin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu sosyal çevre ile kültürün değerlerine ve davranışlarına uyum sağlama sürecidir (Uysal, 1996:31). Toplumsal beklentilere uyan, kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanan sosyal gelişim, geniş anlamda bireyin doğumuyla başlayan bir evreyi, dar anlamda ise günlük davranış gelişimini kapsar (Yavuzer, 1994:49).

İnsan sosyal bir varlıktır. Her çocuk belli bir sosyal düzen içinde doğup, içinde doğduğu kültüre varis olur. İçinde bulunduğu toplumun yaşama tarzını öğrenir ve değişen koşullara intibak yeteneği kazanır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, gerek toplumun gerekse bireyin yapısını etkiler. Bu nedenle, bireyin tüm yaşamı, çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Örneğin, dünyanın neresinde doğarsa doğsun çocuk farklı bir dil öğrenir. Her memleket çocuğu farklı besler. Ev hayatı, örf ve adetler, merasimler, inanışlar, değerler farklıdır. Sosyal gelişim; toplumsal davranış, duygular, tutumlar, değerler vb. bakımından bireyin yaşam boyunca gösterdiği sürekli ve olumlu değişmelerin tümüdür. Sosyal gelişim, çocuğun toplum içinde insanlarla iyi geçinebilmesi, uyum sağlamasıdır. Bu tanımlara dayanarak sosyal gelişimin doğumdan itibaren başlayan, yaşam boyu süren ve kişinin içinde yaşadığı topluma uyum sağlama süreci olduğu söylenebilir.

Çocuğun sosyalleşme sürecinin ailede başlayıp okulda devam ettiği göz önüne alındığında, eğitimin özellikle de sanat eğitiminin çocuğun sosyalleşmesine büyük ölçüde katkı yaptığı pek çok araştırmayla kanıtlanmıştır. Sanat eğitiminin bir kolu olan müzik eğitimi de çocuğun sosyal gelişimini destekleyen önemli bir boyuttur. Müzik etkinliklerinde yapılan grup çalışmaları çocuğa; birlikte iş yapma, gruba uyum sağlama, grup arkadaşlarına saygı gösterme, düzenli ve disiplinli olma gibi sosyal davranış disiplinleri kazandır ve çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlar.

Çocuk Eğitiminde Müzik Eğitiminin Yeri ve Önemi

Müziksel yetenek seviyeleri ne olursa olsun bütün çocuklar müziğe ilgi duyar. Bazı çocuklar çalgı çalmak, bazıları şarkı söylemek, bazıları da dans etmek ya da müzik dinlemekten daha çok hoşlanır. Öğretmenin öncelikli görevlerinden biri de çocuğu tanıyarak ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onun kendisini en iyi şekilde ifade edebileceği alanlara yönelmesini sağlamak, ona bu yolu açmaktır.

İlköğretim programında yer alan müzik, resim ve beden eğitimi gibi dersler çocuğun en önemli toplumsal ihtiyaçlarındandır. Bunlar sayesinde çocuk sosyal

davranışlarında; geçimli ve uysal bir insan olmayı, görgü kurallarını, başkalarının haklarına saygı duymayı, toplumun çıkarlarını kişisel çıkarlarının üzerinde tutmayı, paylaşmayı ve sabırlı olmayı öğrenir.

Ayrıca müzik eğitimi yoluyla; çocuklarda kritik düşünme, problem çözme, birlikte iş yapabilme, sentezleme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesi de desteklenir (Öztoşun, 2002:2).

Hızla değişen çağa ayak uydurabilmek için özgür iradeye sahip, düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen, yenilikçi bireylerin yetişmesi gerekmektedir. Bu da her bireyin içinde var olan yaratıcılık özelliğinin geliştirilmesi ile mümkündür. Müzik, yaratıcı etkinlik çalışmaları için bize önemli ipuçları sunmaktadır. Bireyin duygu ve düşüncelerini ifade etmesinde, kişiliğini ve yeteneklerini daha derinlemesine tanıyıp geliştirmesinde, iyiye ve güzele yönelmesinde müziğin etkisi yadsınamaz bir gerçektir (Uçal, 2003:1).

Müzik eğitiminin bugünkü durumu, aynı amaçları gütmekle birlikte, bu amaçları gerçekleştirme aşamasında yetersiz kalmaktadır. Genellikle teorik bilgi aktarımı ve kulaktan şarkı öğretimi ile gerçekleştirilen müzik dersleri, öğrencinin en çok bilişsel yönünü ön plana çıkartmakta, bu da diğer davranışlarının az gelişmesine ya da hiç gelişmemesine neden olmaktadır. Müzik eğitimi kapsamında yer alması gereken işitme, çalma, müzik dinleme ve yaratıcılığı geliştirme etkinliklerine yeterince yer verilmediği düşüncesi doğrultusunda; toplumların gelişmesinde önemli bir yeri olan müzik eğitiminin sürekli değerlendirilmesi, yeni öğretme-öğrenme etkinliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yeni öğretme-öğrenme etkinlikleri, ritim, hareket, dans, oyun ve şarkı öğretimini kapsamalı, müziği çocuğa bu yollarla öğretmeli ve sevdirmelidir.

Çocuğun ritim eğitimi alması, onun ritim duygusunun ve dolayısıyla kulak duyarlılığının gelişmesine; müzik yoluyla hareket etmesi, enerjisini olumlu yönde harcamasına; toplu olarak şarkı söylemesi, sesini denetlemeyi kavramasına, arkadaşlarına uyum sağlamasına, birlikte iş yapmanın zevkini tatmasına ve toplumla uyum içinde olması gerektiğini kavramasına yardımcı olur. Bu yollarla çocuk, birlikte iş yapmanın gerektirdiği disiplin alışkanlığını kazanacak, özgüven duygusunu geliştirecektir.

Erken Yaşta Müzik Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Orff Öğretisi

Erken yaşlarda çocuğu sıkımayacak, yaptığı işten zevk almasını sağlayacak bir müzik eğitimi verilmelidir. Bunun için de dünyada okul öncesi ve sonrasındaki müzik eğitiminde, eğitmenlere rehberlik edebilecek olan çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Günümüzde en çok kullanılan yöntemler; Dalcroze, Kodaly, Suzuki ve Orff Yöntemleridir. Bu çalışmada ağırlıklı olarak Orff Öğretisi kullanılmıştır.

Orff Öğretisi

Orff'un çocuklarla birlikte olması O'nun araştırmacı yönünü ortaya çıkarmış ve çocuklar için müzik eğitimine yönelmesine sebep olmuştur. Müzik eğitiminde yeni yollar arayan Orff, çocukların hemen kavrayabileceği en basit çalgılama biçiminin vurmali çalgılar olduğunu, ilk

çağlardan bu yana kullanılan vurmalı çalgıların müzik eğitiminde başlangıç olabileceğini, konuşma, hareket ve danstan kaynaklanan ilkel müziğin çocuk eğitiminin temelini oluşturabileceğini düşünmüştür. Buradan yola çıkarak “*Schulwerk*”=“*School Work*” (**Okul Çalışması**) (**Okullarda Müzik Eğitimi**) adlı projesini hazırlamıştır (Klasik Müzik Koleksiyonu, 1995:12).

Bu projede; ritim, hareket ve doğaçlamalarla, serbest hareket ve içgüdüsel yaklaşım ilkeleri benimsenmiştir. Burada ön planda olan teknik beceri veya müziksel yetenek değil, aksine aktif katılım, müzik toplumuna uyma ve şekil vermedir.

Orff Öğretisi; tek düze bilgilerin aktarıldığı, notalı kulaktan şarkı öğretildiği müzik derslerinden daha farklı olup, bireysel ve grup çalışmaları üzerinde yoğunlaşan, çocukları aktif olarak derse katan, onları yaratıcılığa yönlendiren bir öğretilerdir (Bilen, Uçal, Özevin, 2003:111).

Dünyanın birçok bölgesinde kabul gören “Orff Öğretisi” kapsamındaki çalışma, yaratıcı insanı, bütün sanatsal pedagojik uğraşların odak noktasına yerleştirir. Carl Orff anlayışı içerisinde, elementer (içten gelerek etkileşen, kendiliğinden oluşan) müzik ve hareket eğitiminin odak noktasında, kendiliğinden hareket eden, oynayan, konuşan, müzik yapan, dans eden insan vardır (Jungmair, 2002:4-5). Çocukların müzik eşliğinde dans etmeleri, vücutlarının kontrolünü kazanmalarında etkili olmaktadır. Yürüme, koşma, hoplama, zıplama vücudun hareket kapasitesini geliştirmekte; bunun yanında parmak şıklatma, el çırpma, dizlere vurma, ayak vurma gibi hareketler de ritim üretmelerine, doğaçlama yapmalarına yardımcı olmaktadır.

Rekabeti ön plana çıkarmadan çocukları işbirliği yapmaya teşvik eden ve çocukların yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış bir eğitimi kapsayan Orff Öğretisi, öğrenci ve öğretmenlere güzel bir atmosfer içerisinde deneyim ve heyecan sağlamaktadır. Bu öğretiyi yalnızca ayrıcalıklı, yetenekli çocuklar için değil, bütün çocuklar ve yaş grupları için geliştirilmiş bir müzik eğitimi yaklaşımıdır ve böylece her çocuk kendi yeteneği doğrultusunda bu eğitimden yararlanmaktadır.

Çocukların birlikte çalışması, eğlenceyi paylaşması, işbirliği yaparak birbirlerine uyum sağlaması, temel sosyal davranış biçimlerini öğrenmelerinin yanında özsaygılarının da gelişmesine yardımcı olur. Böylece çocuklar, kendi bireysel çözümlerine güvenmeyi öğrenerek, bireysellikle sosyalleşme arasındaki dengeli tavrı daha kolay bulabilirler.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sanat eğitiminin en etkin alanlarından birisi olan müzik eğitiminin, çocuğun gelişimindeki rolleri düşünüldüğünde son yıllarda sayıları giderek artan çocuk yuvası öğrencilerinin sosyal yönden gelişmelerinde oyun, hareket, dans, ritim ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitiminin nasıl bir etkisi olduğunun belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırma, her yıl sayıları giderek artan korunmaya muhtaç çocukları, müzik eğitimi yoluyla topluma kazandıracağı, kişilik yönünden daha sağlıklı bireylerin yetişmesini destekleyeceği ve çocuk yuvası öğrencilerinin sosyal gelişimlerine katkıda bulunacağı düşüncesi ile önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın evrenini Afyonkarahisar İli Bolvadin İlçesi “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu”na bağlı “Bolvadin Mehmet Akif Ersoy Çocuk Yuvası”nda ikamet eden öğrenciler, örneklemini ise; 2008-2009 öğretim yılında 7-11 yaş grubu çocukları arasından rastgele seçilen 40 öğrenci oluşturmaktadır. Afyonkarahisar İlinde, 7-11 yaş grubu çocuk yuvası 1 tane olduğundan ve bu çocuk yuvası da Afyonkarahisar İline bağlı Bolvadin

İlçesinde bulunduğundan, araştırma bu ilçede yapılmıştır. Örnekleme oluşturan 40 öğrenci, deney ve kontrol grubu şeklinde eşit genişlikli iki gruba rastgele ayrılmıştır.

Bu araştırma; Oyun, hareket, dans, ritim ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitimi verilen 7-11 yaş grubu çocuk yuvası öğrencilerinin grup oyunlarına uyum sağlama, grupta kendini kontrol etme, özgüven duygusu geliştirme, sırasını bekleme ve uygun iletişim becerileri kullanma konularındaki sosyal gelişimlerini incelemeyi amaçlayan deneysel bir çalışmadır. Araştırmada model olarak “Ön Test - Son Test Kontrol Gruplu Model” kullanılmıştır.

“Ön test - son test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır” (Karasar, 1999:97).

Ayrıca araştırmada; genel tarama modelinden, uzman görüşlerinden ve yazışma yönteminden de yararlanılmıştır.

Deney ve Kontrol Grupları “Bolvadin Mehmet Akif Ersoy Çocuk Yuvası” çalışanları ve öğrencilerinin gözü önünde kura yoluyla belirlenmiş, bütün öğrencilere üç ay boyunca hafta sonları oyun, hareket, dans, ritim ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitimi verileceği söylenerek, yapılacak etkinliklerle ilgili olarak öğrenciler bilgilendirilmiştir.

Psikolog tarafından uygun görülen ve Yrd. Doç. Dr. Hasan Avcıoğlu (2005:152-156) tarafından hazırlanıp geliştirilen “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği”nin “Temel Beceriler, İlişkiyi Başlatma Becerileri, Grupla İş Yapma Becerileri, Kendini Kontrol Etme Becerileri, Sonuçları Kabul Etme Becerileri” alt testleri alınarak rastgele seçilen 40 öğrencinin yuvadaki bakıcı annelerine gözlemleri doğrultusunda doldurtulmuştur. Ayrıca, öğrencilerin müzik yaşamını öğrenebilmek amacıyla “Öğrenci Tanıma Formu” hazırlanmış ve bu formlar da ön test aşamasında yine öğrencilerin yuvadaki bakıcı annelerine doldurtulmuştur. Elde edilen bilgilerden hem deney hem de kontrol grubunda bulunan hiçbir öğrencinin özel bir müzik eğitimi almadığı (okulda gördüğü müzik eğitimi hariç) ya da bir müzik yaşantısının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın Uygulama Aşamaları

Uygulanan ön test aşamasından sonra deney grubu öğrencilerine (20 öğrenciye) üç ay boyunca haftada bir gün (pazar günleri) oyun, hareket, dans, ritim ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitimi verilmiş, müzikli oyunlar oynanmış ve iki haftada bir, cumartesi günleri zevk eğitimi adı altında ek dersler konulmuştur. Uygulanan bu zevk eğitimi içerisinde öğrencilere çeşitli konser CD’leri ve “Orff Öğretisi” ile ilgili CD’ler izletilmiş, farklı enstürmanlar tanıtılmış, bu enstürmanlardan (keman, kabak kemane, mandolin, akordeon, gitar gibi) canlı olarak mini konser dinletileri gerçekleştirilmiştir.

Kontrol grubunu oluşturan öğrencilere (20 öğrenci) müzik eğitimi, ek dersler ve canlı mini konser dinleme etkinliği verilmemiştir.

Üç aylık eğitim sonunda biri Bolvadin’de biri de Afyonkarahisar’da olmak üzere iki gösteri gerçekleştirilmiştir. İlk gösteri Bolvadin Mehmet Akif Ersoy Çocuk Yuvasında verilmiş, ikinci ve son gösteri de Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda gerçekleştirilmiştir.

İkinci gösteri sonrasında son testler uygulanmış (öğrencilerin yuvadaki bakıcı annelerine gözlemleri doğrultusunda doldurtulmuş), uygulanan testler, istatistik alanı uzmanı tarafından incelenerek değerlendirilmiş ve deney-kontrol grubu öğrencilerinin ön testleri ile son testleri karşılaştırılarak müzik eğitimi alan öğrencilerin üç aylık süre içerisindeki sosyal gelişimleri incelenmiştir.

Uygulanan üç aylık eğitimin öğrenciler üzerinde olumlu (daha sosyal, daha disiplinli ve dışadönük olmaları, başarı duygusunu tatmalarından dolayı özgüvenlerinin artması gibi) etkiler yaratıp yaratmadığını öğrenmek amacıyla Bolvadin Mehmet Akif Ersoy Çocuk Yuvasında görevli sosyal çalışma uzmanı, çocuk yuvası müdürü, öğrencilerin bakıcı anneleri ve sınıf öğretmenleriyle görüşmeler yapılmış, burada “Yapılandırılmış Görüşme Modeli” kullanılmıştır.

Bu araştırma için 07.DEVKON.01 numarasıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda proje geliştirilmiş, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Biriminin desteğiyle çalgı alımı, deney grubu öğrencilerine eşofman takımı ve spor ayakkabısı alımı, eğitim yapılan yerin halıyla kaplanması proje bütçesinden karşılanmıştır.

Proje kapsamında;

Çeşitli sayılarda Tartım Çubuğu, Zilli Def, Kastanyet, Marakas, Agogo, Kabasa, Tırtır, Tartım Kutusu, Bongo, Ksilofon, Metelofon, Koltuk Davulu, Çelik Üçgen, Yumurta Marakas, Glockensiphil, Tumba, Mini Davul, Zil gibi “Orff Çalgıları” adıyla bilinen çalgıların ve 1 adet piyanonun alımı proje bütçesinden karşılanmıştır. Çalgılar üç ay boyunca çocuk yuvasında bırakılmış, son gösterinin ardından Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’na teslim edilmiştir.

Öğrencilerin rahat hareket edebilmeleri için deney grubundaki her öğrenciye eşofman takımı ve spor ayakkabısı alınmış ve eğitimin bitiminde eşofman takımları ve spor ayakkabılar öğrencilerde kalmıştır.

Uygulanan eğitimde öğrencilerin özgürce hareket edebilmeleri için çalışma yapılan odanın yerleri halıyla kaplanmış, duvarlar görsel materyallerle zenginleştirilmiştir (nota resimleri, çeşitli enstrüman resimleri, dizek, sol anahtar gibi teorik bilgileri destekleyici resimler vb.). Eğitimde küçük bir yazı tahtası kullanılmış, sıra, sandalye kullanılmamış, teorik bilgilerin öğretiminde öğrencilere fotokopiler dağıtılmış veya öğrenciler yere oturtularak çok kısa notlar aldırılmıştır.

Uygulanan eğitime her hafta Pazar günü öğleden sonra saat 13.30’de başlanmış, saat 16.00’da eğitim bitirilmiş fakat bazı günler dersler normal saatin üzerine çıkabilmiştir. Genel olarak çalışmanın başlamasından bir saat sonra 15 dakikalık aralar verilmiş ve aradan sonra derse devam edilmiştir.

Uygulanan zevk eğitimi, iki haftada bir Cumartesi günleri öğleden sonra saat 13.30’da başlamış ve saat 14.30’da bitirilmiş, bazı günler (özellikle canlı mini konser günleri) dersler uzamıştır.

Her hafta teorik bilgi öğretimi, ritim çalışması, şarkı öğretimi ya da şarkı söyleme, şarkı öğretimiyle birlikte hareket ve dans, ritimle birlikte şarkı söyleme etkinliklerine yer verilmeye çalışılmıştır.

Her hafta, bir önceki haftanın tekrarı yapılmış, böylece öğrenilenlerin pekiştirilmesi sağlanmıştır. Eğitim süreci içerisinde sınırlı düzeyde genel teorik bilgiler verilmiş, eğitim ağırlıklı olarak uygulama ile sürdürülmüştür. Teorik bilgilerin öğretiminde görsel materyallerden faydalanılmış ve dersler, teorik bilginin verilmesi aşamasında da zevkli hale getirilmeye çalışılmıştır.

Yine her hafta düzenli olarak Orff Çalgılarıyla ritim çalışması yapılmış, bu çalgıların çalımı çok basit olarak öğrencilere öğretilmiştir.

Eğitim süreci içerisinde bütün parçalar kulaktan öğretilmiş, fakat parçaların notaları öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrenciler parça içerisinde bildikleri nota ve terimlerin yanında bilmedikleri nota ve terimlerle de karşılaşmışlar, bu da öğrencilere ileride öğrenebilecekleri yeni bilgiler için zemin hazırlamıştır.

Öğretilen parçaların seçiminde, parçaların sözlerine dikkat edilmiş, Atatürk, Cumhuriyet, Hürriyet gibi milli duyguları ortaya çıkaran; sevgi, barış, dostluk, kardeşlik gibi güzel mesajlar veren parçalar seçilmeye çalışılmıştır. Öğretilen parçalar kolaydan zora doğru sıralanmış ve her hafta öğrencilere daha zor bir parçayı öğretmek hedeflenmiştir.

Bu çalışmadaki müzik eğitimi; 2 öğretmen ve 4 yardımcı öğretmen tarafından verilmiş, öğretmen ve yardımcı öğretmenler Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğretim elemanları ve öğrencileri arasından seçilmiştir. Toplam 6 öğretmen her hafta çalışmalarda hazır bulunmuş, bazı çalışmalarda öğrenciler gruplara ayrılarak çalıştırılmış, bazı çalışmalar toplu yapılmış, gerektiğinde de öğrenciler bireysel olarak çalıştırılmıştır.

Eğitmenler konuya daha hâkim olabilmek ve daha iyi bir eğitim verebilmek için “Orff Öğretisi” ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında birçok eğitime katılarak sertifika almışlardır.

Çalışmanın her bir aşaması Prof. Selmin Tufan’ın bilgisi ve onun yönlendirmeleri sonucu gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada uygulanan “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği”nin alt testlerinden elde edilen veriler ve bu verilere ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

Tablo 1’de öğrencilere ait betimleyici istatistikler deney grubu ve kontrol grubu için eğitimden önce ve sonra olmak üzere ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 1. Betimsel İstatistikler

Test Puanı	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	Ortalamanın %95 Güven Aralığı		Minimum	Maksimum	
					Alt Sınır	Üst Sınır			
					Deney Grubu	Önce			20
	Sonra	20	118,95	15,598	3,488	111,65	126,25	89	147
Kontrol Grubu	Önce	20	113,75	26,314	5,884	101,43	126,07	78	167
	Sonra	20	114,30	20,971	4,689	104,49	124,11	81	154

Tablo 1 incelendiğinde, eğitimden önce deney grubu öğrencilerinin test puanlarının ortalamasının kontrol grubuna göre daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Deney grubu öğrencilerinin test puanları ortalaması eğitimden önce 100,55 iken, eğitimden sonra %13,13 artarak 118,95 puanla en yüksek puanlı grup olmuştur. Kontrol grubunda ise ortalama puan artışı %0,48 seviyesinde kalmıştır.

Grupların test puanlarının standart sapmaları incelendiğinde, deney grubunda standart sapmanın kontrol grubuna göre daha düşük olduğu ve deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha homojen bir grup oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Veri setinin betimsel istatistiklerine bakılarak belirtilen bu farklılıkları daha sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmek için bu farklılıkların anlamlılığı sınımlanmıştır. Burada incelenmek istenen, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal becerilerinde eğitimden sonra

herhangi bir farklılığın oluşup oluşmadığıdır. Ele alınan iki duruma ilişkin sonuçlar (eğitimden önce ve sonra) aynı öğrenciye ait olduğu için, eşli örneklem t testi uygulanmıştır.

Eşli örneklem t testi oran ölçeğiyle elde edilmiş iki bağımlı örneklemin farklı ortalamalara sahip kitlelerden gelip gelmediği hipotezini test eder ve aşağıda verilen varsayımlara dayanır:

1. n örnekten oluşan örneklem, temsil ettiği ana kitleden rastgele seçilmiştir.
2. İlgilenilen her bir grubun temsil ettiği ana kitlelerin dağılımı normaldir.
3. İlgilenilen her bir grubun temsil ettiği ana kitlelerin varyansları homojendir.

Daha önce belirtildiği gibi, bu çalışmadaki örneklem rastgele seçilmiştir, bu nedenle yukarıda belirtilen birinci varsayıma ilişkin şartlar sağlanmıştır. Bu çalışmada örneklemin seçildiği ana kitlelerin dağılımı öncelikle normal olarak kabul edilmiştir. Bu varsayımın bozulduğu durum daha sonra ayrıca incelenmiştir. Üçüncü varsayım için grup varyanslarının homojenliği deney ve kontrol grubu olmak üzere eğitimden önce ve sonra olmak üzere test edilmiş ve grup varyanslarının homojen olduğu sonucu 0.01 anlamlılık düzeyinde bulunmuştur (p=0,107;Tablo 2).

Tablo 2. Varyansların Homojenliği Testi

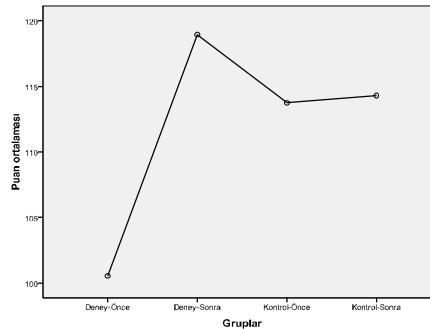
Test Puanı			
Levene İstatistiği	sd1	sd2	Anlamlılık
2,102	3	76	,107

Varsayımların geçerliliği kontrol edildikten sonra test uygulamasına geçilmiştir. Tablo 3’de t testinin sonuçları gösterilmiştir. Deney grubunda eğitimden önceki ve sonraki ortalama test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu 0.01 anlamlılık düzeyinde söylenebilir (p=0.000). Kontrol grubunda ise herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir (p=0,905).

Tablo 3. Eşli Örneklem t Testi

		Farklar					t	sd	Anlamlılık (2-yönlü)
					Farkın %95 Güven Aralığı				
		Ortalama	Std. Sapma	Ortalamanın Std. Hatası	Alt	Üst			
Deney	Önce – Sonra	-18,40000	9,21326	2,06015	-22,71194	-14,08806	-8,931	19	0,000
Kontrol	Önce – Sonra	-,55000	20,23149	4,52390	-10,01863	8,91863	-,122	19	0,905

Deney grubuna uygulanan eğitimin sonucunda öğrencilerin sosyal becerilerinde pozitif anlamda bir gelişme olduğu %99 güvenilirlikle söylenebilir. Bu durum şekil 1’de verilmiş olan ortalama puan grafiğinden de gözlemlenebilir. Kontrol grubunda herhangi bir anlamlı değişimin olmadığı açık olarak görülmektedir.

Şekil 1

Son olarak bakılması gereken daha önce kabul edilen normal dağılım varsayımının bozulduğu durumdur. Eğer ilgilenilen her bir grubun temsil ettiği ana kitlelerin dağılımının normal olmadığı kabul edilirse, bu durumda parametrik bir test olan t testi kullanılmamalıdır. Bu testin yerine iki bağımlı örneklem durumunda kullanılan Wilcoxon işaret sıra sayılar testi ve işaret testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 4 ve 5’de verilmiştir.

Tablo 4. Wilcoxon İşaret Sıra Sayılar Testi

	deneysonra - deneyönce	kontrolsonra - kontrolönce
Z	-3,922 ^a	-0,946 ^a
Asimtotik Anlamlılık. (2-yönlü)	0,000	0,344

a. Negatif sıra sayılarına göre

Wilcoxon işaret sıra sayıları testine göre deney grubundaki öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.000$). Kontrol grubunda ise herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 5. İşaret Testi

	deneysonra - deneyönce	kontrolsonra - kontrolönce
Kesin Anlamlılık (2-yönlü)	0,000 ^a	0,064 ^a

a. Binom dağılımı kullanılmıştır.

İşaret testi sonucunda da diğer testlere tamamen paralel sonuçlar alındığı açık olarak görülmektedir. Deney grubunda anlamlı bir farklılık bulunurken ($p=0,000$), kontrol grubunda herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p=0,064$).

Gerçekleştirilen parametrik ve parametrik olmayan testler sonucunda, deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrası sosyal beceri puanlarında eğitim öncesi puanlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın sosyal beceri alanında olumlu yönde olduğu rahatlıkla söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yapılan görüşmeler sonucunda, uygulanan üç aylık eğitimin öğrencileri “Sosyal Gelişimleri Bakımından” olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Araştırma süresince elde edilen bilgi ve verilere dayanarak ritim, hareket, oyun, dans ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitimi alan çocuk yuvası öğrencilerinde grup oyunlarına uyum sağlama, grupta kendini kontrol etme, özgüven duygusu geliştirme, sırasını bekleme, uygun iletişim becerilerinde bulunma, sonuçları kabul etme gibi sosyal alanlarda ilerleme kat ettikleri uygulanan “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” ile; disiplin sahibi olma, verilen bir görevi yerine getirme, büyüklerine ve arkadaşlarına karşı daha saygılı olma, yalan söylememe gibi olumlu yöndeki davranışların pekiştirildiği, yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkmış ve eğitim sonunda verilen iki gösteriyle de öğrenciler başarı duygusunu tatmışlardır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda bazı öneriler geliştirilmiştir:

- Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orff Öğretisi ile ilgili olarak ders içerikleri zenginleştirilmeli ve bu kurumlarda Orff Öğretisinin uygulanabileceği alanlar sağlanmalıdır.
- Müzik öğretmenleri ve müzik öğretmeni adayları için Orff Öğretisine dayalı müzik öğrenimine ilişkin hizmet içi eğitim programları düzenlenmeli ve bu programlar Orff Öğretisinde uzman kişiler tarafından verilmelidir.

- Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan kuruluşlardan pilot “Çocuk Yuvaları” seçilmeli ve seçilen kurumlarda, Orff Öğretisinde uzman kişiler tarafından bu öğretille ilgili uygulamalara olanak sağlanmalıdır.
- Seçilen pilot kurumlar hem 0-6 yaş hem de 7-12 yaş grubu çocuk yuvalarını kapsamalı, erken yaşta başlayan eğitimin daha sağlıklı olduğu ve daha fazla başarı getireceği unutulmamalıdır.
- Korunmaya Muhtaç Çocukların serbest zamanlarını daha sağlıklı geçirebilmeleri için müzik, resim, tiyatro, beden eğitimi gibi sosyal etkinliklere çocukların aktif olarak katılımları sağlanmalıdır.
- Bugünün çocuklarının, geleceğin gençleri ve anne babaları olacaklarını düşünerek; toplumumuzun örf-adet, inanç ve milli ahlakına sahip, kendilerine güvenen, Atatürkçü düşünceye sadık ve topluma faydalı birer fert olarak yetişebilmeleri için, müzik eğitimi ve başka alanlarda akademik çalışma yapanların ve lisansüstü eğitim görenlerin, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarındaki öğrencilerin sosyal yönden gelişmelerine katkı sağlayacak çalışmalara daha fazla yer vermeleri ülke eğitimine anlamlı katkılar sağlayacaktır.
- Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ilk defa bu yıl okutulacak olan “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi kapsamında her ilde benzer çalışmalar yapmak, korunmaya muhtaç çocukların sosyal gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Son olarak;

Ünlü filozof Eflatun'un “*Müzik, terbiyenin esaslı vasıtasıdır ve müzik bir eğlence aracı değil, bir güzellik ve eğitim aracıdır*” sözü hiç unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- AVCIOĞLU, H. (2005). **Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi**. (İkinci Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bilen, S., Uçal, E. ve Özevin, B. (2003). Öğretmen Yetiştirmede Orff Öğretisi. **Uluslararası Sempozyum Orff-Schulwerk Müzik ve Dans Pedagojisi**, 16-18 Ocak. Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, İstanbul.
- Jungmair, U.E. (2002). Orff-Schulwerk Carl Orff Anlayışı Çerçevesinde Elementer Müzik ve Dans Pedagojisi. Info Dergisi Sayı:1, Avusturya Liseliler Vakfı Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, İstanbul.
- KARASAR, N. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Klasik Müzik Koleksiyonu. (1995). **Carl Orff**. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- ÖZTOSUN, Ö. (2002). İlköğretim Okullarında Müziklendirilmiş Fişlerle Yapılan Eğitimin İlkokuma Öğretimine Etkisi; Ankara Yenimahalle İlçesi Yahya Çavuş İlköğretim Okulu Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- PALA, M. (1999). Çocuk Yuvalarında ve Aileleriyle Birlikte Yaşayan 7-11 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcılığın İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı (Çocuk Gelişimi).
- TUZCUOĞLU, N. (1989). Korunmaya Muhtaç Çocukların Öğrenim Problemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- UÇAL, E. (2003). Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Orff Öğretisinin Müziksel Beceriler Üzerindeki Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- UYŞAL, N. (1996). Anaokuluna Giden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Çalışmalarının Sosyal Gelişim Alanına Olan Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.
- YAVUZER, H. (1994). **Çocuk Psikolojisi**. (Onuncu Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- <http://www.benimyuvam.org/index.php?pid=45> adresinden 21 Kasım 2007 tarihinde alınmıştır.